

literaturi o Bosni. S druge strane, kad se govori o srednjovjekovnoj Bosni, tu se može sa sigurnošću konstatirati da se u "BiH spominju uglavnom imena Hrvat ili Srbin kao narodna imena a imenom Bošnjakinin označuje se pripadnost zemlji - državi" i "pri tom su zasebna etnička imena samo Srbi i Hrvati".³⁹ Navedeno, je svakako dovoljan dokaz za neutemeljene tvrdnje oko postavljene Imamovićeve teorije (ne samo njegove) povezivanja bosanskih Muslimana sa srednjovjekovnim narodom i preuzimanja imena Bošnjak od istih, tj. onih koji su živjeli na tadašnjim prostorima Bosne. O tome problemu na relaciji bošnjaštvo - bosanski Muslimani svakako da bi se mogla izraditi čitava povijesna studija, no takav posao prepuštam drugima.

Ono što se gotovo sa sigurnošću može zaključiti jest sljedeće: a) bosanski Muslimani nisu naslijednici srednjovjekovnih "Bošnjana" (tako su, naime, nazivani pripadnici Crkve Bosanske i uopće žitelji zemlje Bosne, no taj će se naziv Bošnjaci, Bosanci i dr. postupno širiti i na postojeća etnička imena na tim prostorima, ali samo u pogledu pripadnosti zemlji, području, državi); b) dolaskom Osmanlija započinje nova epoha u postojećem društvenom vjerskom i nacionalnom uređenju (padom Bosne pod Osmanlije dolazi do prekida i nestajanja svih veza sa srednjovjekovnom Bosanskom kraljevinom, banovinom te stvaranja potpuno novog državnog poredka); c) oblikovanje posebne zajednice u Bosni i Hercegovini, bosanskih Muslimana krajem XIX. a naročito u XX. stoljeću ukorijenjene na islamskoj civilizaciji; d) ime "Bošnjak" ne može se uzeti u konfesionalno - etničkom pogledu jer takva nacija ne postoji, nego samo tri konstitutivna naroda Muslimani, Hrvati i Srbi, koja danas žive u Bosni i Hercegovini.

Na kraju svega navedenog, Imamovićevo djelo kao takvo ne može se smatrati djelom znanstvenog obilježja, nego prije svega (kako bi rekao autor) ono predstavlja historijsku sintezu traženja duhovnoga i političkog jedinstva bosanskoga muslimanskoga naroda sa islamskom civilizacijom. Jednom riječju "Historija Bošnjaka", zasigurno će naići na odobravanje bosanskih Muslimana, ali ne i šire historiografske javnosti, napose zbog njegova pristranog prikazivanja povijesti Bosne i Hercegovine.

Tado Oršolić

Ibrahim Tepić ur., *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata* (2. izd.; Sarajevo, 1998.) 433 str.

Izdavač drugog izdanja knjige *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata* jest sarajevski "Bošanski kulturni centar". Recenzentima su naznačeni preminuli akademik dr. Marko Šunjić, redoviti profesor sarajevskog Filozofskog fakulteta u miru, akademik Avdo Sućeska, dr. Nedim Šarac, akademik Dževad Juzbašić, redoviti profesor sarajevskog Filozofskog fakulteta te dr. Ibrahim Karabego-

³⁹ Enciklopedija Jugoslavije, nav. dj., Zagreb, 1982., str. 226. Treba pri ovome spomenuti da su autori dijela o Bosni i Hercegovini u podnaslovu br. VII. Narodi i narodnosti Bosne i Hercegovine (str. 225-233), bili Muhamed Filipović (glavni urednik Redakcije Enciklopedije Jugoslavije za SR BiH) i Nedžad Hadžidedić.

⁴⁰ Mladen ANČIĆ, *Bosna od Omiša do Igala?! Ili Kako razmišlja bosanskomuslimanska inteligencija. Neum i bosansko primorje*, (grupa autora), Vojna biblioteka i Press centar Armije BiH, Sarajevo, 1994. *Croatia Christiana Periodica. Časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu* 36 (1995.), 111.; isti, *Grupa autora, Neum i bosansko primorje*, Sarajevo 1994. *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, XXVIII/1 (1996.), 37.

⁴¹ Iljas HADŽIBEGOVIĆ, *In memoriam prof. dr. Ibrahim Tepić (1947.-1997.)*. *Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu*, 28. (1999.) 311.

vić, također redoviti profesor sarajevskog Filozofskog fakulteta i ravnatelj Instituta za historiju u Sarajevu. Redaktor drugog, kao i prvog izdanja ove knjige, visoki je obavještajni oficir Jugoslovenske narodne armije,⁴⁰ pukovnik Armije Bosne i Hercegovine⁴¹ i dekan Filozofskog fakulteta u Sarajevu prof. dr. Ibrahim Tepić (1947.-1997.). Kako u ime izdavača drugog izdanja ove knjige podvlači dr. Safet Halilović, u izradi knjige sudjelovalo je dvadeset osoba što kako autori, što u recenziranju i redigiranju rukopisa. Među njima su i trojica akademika, trinaest doktora znanosti te četiri magistra. Za razliku od prvog izdanja ove knjige, u drugom izdanju, osim profesora dra Ibrahima Tepića, nisu naznačeni drugi članovi redakcije. S obzirom na jezik njegova priloga, popis literature koji ga prati (str. 95.) ali i neke druge elemente posljednjeg izdanja ove knjige, koja se predstavlja "historijom Bosne",⁴² sudioništvo u izradi i u recenziranju rukopisa drugog izdanja preminulog akademika profesora dra Marka Šunjića i više je nego upitno.

Izdavač prvog izdanja knjige Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata, tiskanog u studenom 1994., jest Štab Vrhovne komande oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine; u ime izdavača potpisan je nitko drugi osim sam zapovjednik Štaba Vrhovne komande oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine armijski general Rasim Delić, a predsjednik je redakcije dr. Ibrahim Karabegović. Redakciju su još činili Matko Kovačević, tadašnji ravnatelj sarajevskog Arhiva Bosne i Hercegovine, profesor dr. Ibrahim Tepić, novopostavljeni dekan Filozofskog fakulteta u Sarajevu, dr. Boris Nilević, djelatnik sarajevskog Instituta za istoriju, mr. Asaf Džanić (ujedno surektor), dr. Marko Šunjić, redoviti profesor Filozofskog fakulteta u Sarajevu u miru te dr. Behija Zlatar, također djelatnica sarajevskog Instituta za istoriju (sada ravnatelj sarajevskog Orjentalnog instituta).

Drugo izdanje knjige Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata od prvog se izdanja razlikuje povećanim brojem stranica (prvo ima 337 str.), kratkim sažecima priloga na engleskom jeziku te uvrštavanjem priloga "Od slavenskog naseljavanja do bana Kulina (VII-XII st.)" Dubravka Lovrenovića (str. 43.-56.) predavača opće povijesti srednjeg vijeka na sarajevskom Filozofskom fakultetu (u prvom izdanju tog priloga nije bilo). Literatura na koju se čitatelj na kraju priloga akademika Marka Šunjića upućuje u drugom je izdanju (str. 95.), za razliku od prvog izdanja (str. 65), konfuzna i necjelovita, a i naslovi su, suprot svih normi struke ali i dobrog ukusa, usklađivani s jezičnim normama koje Šunjić ni u jednom svom radu za života nije primjenjivao. Iz ovog bi se dalo naslutiti da, unatoč suprotnih tvrdnji izdavača, tekstovi drugog izdanja knjige Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata i nisu prošli kroz ruke preminulog Marka Šunjića.

I površnim je listanjem stranica prvog i drugog izdanja ove knjige više nego zamjetno da se većinom priloga prvenstveno nastojala prezentirati politička povijest Bosne i Hercegovine, a da se gospodarski, kulturni, duhovni i drugi segmenti obrađuju tek usputno ili ni ne spominju. Zaobilaženje priznatih bosanskih povjesničara pri izradi ovog djela, poput primjerice akademika dr. Desanke Kovačević-Kojić, redovitog profesora sarajevskog Filozofskog fakulteta, dr. Rade Petrovića, također redovitog profesora istog fakulteta i diplomatskog predstavnika Bosne i Hercegovine u Rimu, dr. -ure

⁴² Iljas HADŽIBEGOVIĆ, o. c., 311.

⁴³ Dr. Ćiro TRUHELKA, Starokršćanska arheologija. "Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima", Zagreb, 1931.

⁴⁴ Dr. fra Leon PETROVIĆ, Kršćani bosanske crkve, Sarajevo, 1953.

Tošića, profesora istog fakulteta, i drugih, ali i ignoriranje djela vodećih hrvatskih povjesničara iz Bosne i Hercegovine (Čire Truhelke,⁴³ Leona Petrovića,⁴⁴ Dominika Mandića,⁴⁵ Marka Vege,⁴⁶ Đure Baslera,⁴⁷ Ive Bojanovskog,⁴⁸ Krunoslava Draganovića,⁴⁹ Julijana Jelenića,⁵⁰ Srećka Džaje,⁵¹ Ante Slavka Kovačića,⁵² Mladena Ančića⁵³ i dr.), a i drugih priznatih djela o Bosni i Hercegovini,⁵⁴ nikako ne idu u prilog objektivnoj i nepristranoj "historiji Bosne", izradenoj po načelu sine ira et studio. Da ove sumnje nisu bez osnove, potvrđuje i sama redakcija prvog izdanja, koja ističe da je to djelo nastalo kao "rezultat višemjesečne plodne suradnje Press-centra Armije Republike Bosne i Hercegovine i grupe historičara koji rade u Institutu za istoriju, na Filozofskom i Pravnom fakultetu u Sarajevu", a da bi bilo primjereno borcima Armije Republike Bosne i Hercegovine.⁵⁵ Isticanjem posebne namjene ove "historije Bosne" za pripadnike oružane sile samo jednog naroda Bosne i Hercegovine isključuje njegovu primjenjivo-

⁴³ Dominik MANDIĆ, Bogomilska crkva bosanskih krstjana. "Hrvatski povjesni institut", Chicago, Ill., 1962.

⁴⁶ Marko VEGO, Povijest Humske zemlje (Hercegovine), Samobor, 1937.; isti, Naselja Bosanske srednjovjekovne države, Sarajevo, 1957.; isti, Zbornik srednjovjekovnih natpisa Bosne i Hercegovine I-IV, "Zemaljski muzej", Sarajevo, 1962., 1964., 1970.; isti, Historijska karta srednjovjekovne bosanske države, "Svjetlost", Sarajevo, 1968.

⁴⁷ Duro BASLER, Kršćanska arheologija. (I. izd.) "Crkva na kamenu", Mostar, 1986.; II. izdanje, "Crkva na kamenu", Mostar, 1990.; isti, Spätantike und frühchristliche Architektur in Bosnien und der Herzegowina. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Schriften der Balkan-kommission. Antiquarische Abteilung, Nr. 19. (Herausgegeben von Hermann Vetters), Wien, 1993.

⁴⁸ Ivo BOJANOVSKI, Dolabelin sistem cesta u rimskoj provinciji Dalmaciji. Djela ANUBiH, knj. XLVII., Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 2., Sarajevo, 1974.; isti, Bosna i Hercegovina u antičko doba. Djela ANUBiH, knj. LXVI., Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 6., Sarajevo 1988.

⁴⁹ Krunoslav DRAGANOVIĆ, Jedan sudbonosni vijek u povijesti Hrvata katolika u Bosni, Sarajevo, 1940.; isti, Masovni prijelazi katolika na pravoslavlje hrvatskog govornog područja u vrijeme vladavine Turaka, "Crkva na kamenu" Mostar, 1991.; isti, Katolička crkva u sredovjekovnoj Bosni, Poviest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine, I, Sarajevo, 1942., 685-766.

⁵⁰ Julijan JELENIĆ, Spomenici kulturnog rada franjevaca Bosne Srebreničke, Mostar, 1927.

⁵¹ Srećko M. DŽAJA, Katolici u Bosni i Zapadnoj Hercegovini na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće. Doba fra Grge Ilijića Varešanina (1783-1813.), Zagreb, 1971.; isti, Konfesionalnost i nacionalnost Bosne i Hercegovine, "Svjetlost", Sarajevo, 1992.

⁵² Dr. Anto Slavko KOVAČIĆ, Biobibliografija franjevaca Bosne Srebrene. Prilog povijesti hrvatske književnosti i kulture, "Svjetlost" - Narodna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine - Franjevački provincijalat "Bosne Srebrene", Sarajevo, 1991.

⁵³ Mladen ANČIĆ, Putanja klatna. Ugarsko-hrvatsko kraljestvo i Bosna u XIV. stoljeću. "Zavod za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru - ZIRAL Zajednica izdanja ranjeni labud", Zadar - Mostar, 1997.

⁵⁴ Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, tom I-III., "Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine", Sarajevo, 1988.; Katoličanstvo u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1993.; Kršćanstvo srednjovjekovne Bosne. Radovi sa simpozija povodom 9 stoljeća spominjanja bosanske biskupije /1089-1989/. "Vrhbosanska visoka teološka škola", Sarajevo, 1991.

⁵⁵ Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata, (I. izdanje), Sarajevo, 1994., 7.

st, ne samo za pripadnika drugih naroda iste države, nego i za druge građane koji nisu trenutno ili nikada nisu bili pripadnicima Armije Bosne i Hercegovine. Osim toga povezivanjem "historije Bosne" s navedenom oružanom silom asocira i na njezine "ratne podvige",⁵⁶ ostvarivane i na nikako opravdavajuće načine.⁵⁷

Da je i drugo, kao i prvo izdanje, knjige Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata ponajprije namijenjeno pripadnicima iste oružane sile koja se nastoji prikazati isključivim "braniocima Bosne i Hercegovine" (a svi se drugi čak i od najviših bošnjačko-muslimanskih prvaka prikazuju agresorima na svoju vlastitu zemlju),⁵⁸ ne ustručava se otvoreno naglasiti i njegov izdavač, sarajevski "Bosanski kulturni centar". Želi ga se bez ikakvih ograda nametnuti svim građanima Bosne i Hercegovine bez razlike u izobrazbi, ni manje ni više nego većini "uzrasta kao i sviju slojeva društva uključujući i školsku i studentsku omladinu".⁵⁹ S obzirom na ciljeve koje u Bosni i Hercegovini nastoji ostvariti izdavač prvog izdanja te s obzirom na ulogu koju u Bosni ima izdavač drugog izdanja, a i s obzirom na apsolutno neprihvatljive stavove pojedinih autora izražene ne samo u ovoj knjizi nego i u drugim svojim ostvarenjima,⁶⁰ ovo se djelo ni pod kojim uvjetom ne može držati objektivnom i svim građa-

⁵⁶ Dr Enver IMAMOVIĆ - dr Ibrahim TEPIĆ - dr Ibrahim BUŠATLIJA, Neum i bosansko primorje. I. izdanje, Sarajevo, 1993.; II. izdanje "Vojna biblioteka" "Benevolence International Foundation" USA, Sarajevo, 1994.

⁵⁷ Usp. Ratni zločini muslimanskih vojnih postrojbi nad Hrvatima Bosne i Hercegovine. "CPD", Sarajevo, 1997.; Ivica MLIVONČIĆ, Zločin s pečatom. Genocid i ratni zločini muslimansko-bošnjačkih snaga nad Hrvatima BiH 1992.-1994., "Centar za prikupljanje dokumentacije i obradu podataka o Domovinskom ratu", Mostar-Split-Zagreb, 1998.; Dossier muslimanskih postrojbi nad Hrvatima u BiH od 1992. do 1994., "Centar za istraživanje i dokumentaciju Mostar", Mostar 1999.; Sefer HALILOVIĆ, Lukava strategija, "Maršal d.o.o PJ 'Matica Sandžaka'", Sarajevo 1997., 111.-119.

⁵⁸ Alija IZETBEGOVIĆ, Obraćanje predsjednika Predsjedništva RBiH Alije Izetbegovića polaznicima Seminara. Borac Armije Rpublike Bosne i Hercegovine, "Vojna biblioteka - "Benevolence International Foundation USA", Sarajevo, 1993., 10.-11.; II. izdanje juli/srpanj, 1994., 10.-11.; Izetbegović, Odabrani govori, pisma, izjave, intervjui. "Prvo muslimansko dioničko društvo Zagreb", Zagreb. 1995., 14., 25., 38., 56., 182., 186.

⁵⁹ Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata, (II. izdanje), Sarajevo. 1998., 11.

⁶⁰ Dr Enver IMAMOVIĆ, Bosansko primorje od najstarijih vremena do propasti samostalne države 1463. Neum i Bosansko Primorje, 14.; isti, Enver IMAMOVIĆ, Korijeni Bosne i bosanstva. Izbor novinskih članaka, predavanja sa javnih tribina, referata sa znanstvenih skupova i posebnih priloga. "UNESCO", "EUROPEAN Cultural Foundation" (Amsterdam), "Council of Europe", "Communautes Europeennes", "The Swedish Association of Publishers", "Causes Communales Belgique", "Festival Sarajevo", Sarajevo, svibanj, 1995., 37., 319.; isti, Historija bosanske vojske. ART 7, Sarajevo, 1999., 9., 11., 13., 27., 32., 39., 40., 41., 55., 67., 216.; isti, Porijeklo i pripadnost stanovništva Bosne i Hercegovine, ART 7, Sarajevo 1998., 5., 6., 27., 34., 52., 114., 115.; isti, Neki pogledi na problem rimske eksploatacije srebra u istočnoj Bosni. Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu, 28 (1999.), 51; Enver IMAMOVIĆ - Jozo BOŠNJAK, Poznavanje društva IV razred osnovne škole, "Ministarstvo obrazovanja, nauke i kulture", Sarajevo, 1994., 12., 13.; Prof. dr Enes PELIDIJA, Geneza bosanske državnosti. Borac Armije Republike Bosne i Hercegovine, "Vojna biblioteka" - "Benevolence international foundation USA", Sarajevo, 1993., 10.-11.; II. izdanje juli/srpanj, 1994., 22.; Enes PELIDIJA - Fahrudin ISAKOVIĆ, Historija - VI razred osnovne škole, "Ministarstvo obrazovanja, nauke i kulture", Sarajevo, 1994., 126.; 139.-140.

nima Bosne i Hercegovine prihvatljivom "historijom Bosne". I samo vrijeme pojave obaju izdanja ove knjige ima političke konotacije, s obzirom da se prvim izdanjem nastojalo parirati drugom izdanju "Napretkove" povijesti Bosne i Hercegovine,⁶¹ a drugim izdanjem pak trećem izdanju iste knjige.⁶² Iz redaka pojedinih priloga obaju izdanja ovog djela nazire se "znanstveno podupiranje" realiziranja ratnih ciljeva jednog naroda u Bosni i Hercegovini, kako u ratu (I. izdanje) tako i u miru (II. izdanje), a što je precizirano još ranije.⁶³ Da je to tako vidljivo je ne samo po kadrovima i institucijama koje su producirale ovu knjigu nego i iz redaka pojedinih priloga u kojima se ponajprije potenciraju granična pitanja Bosne i Hercegovine i utvrđivanje tobožnjeg kontinuiteta bošnjačko-muslimanskog naroda u Bosni i Hercegovini još od vrljike egejske seobe iz 12. st. pr. Kr. preko Ilira (odnosno Posena "tj. Bosena") do "bogumila" i Bošnjana do suvremenih Bošnjaka kao jedinih baštinka Srednjovjekovne bosanske države, a time i Bosne i Hercegovine. Koliko su autori pojedinih priloga iz ove knjige zaslijepljeni zadanim ciljevima vidi se i iz činjenice da ne prezaju ni od falsificiranja najnotornijih činjenica, oborivih iz njihovih vlastitih ostvarenja. Tako primjerice pisac prvog priloga već spominjanc Posene, za koje podvlači da su neposredni preci srednjovjekovnih Bošnjana, od kojih da svoje podrijetlo izravno vuku Bosanci, tj. Bošnjaci-muslimani, locira na područje srednje Bosne,⁶⁴ a na drugom mjestu u zapadnu Bosnu,⁶⁵ dakle prema potrebi zadanoga cilja. On pred sobom ima isključivo jednu zadaću, tj. dokazivanje da su Bošnjaci odnosno Bosanci-muslimani s Ilirima odnosno Posenima jedan te isti narod "istog imena s kontinuitetom od preko 2.000 godina",⁶⁶ odnosno da se Bosna "na samom pragu srednjeg vijeka zatvorila prema vanjskom svijetu i u njoj su se kao malo gdje konzervirale kasnoantičke (predslavenske) kulturne, vjerske i političke tradicije, koje su opstale do u kasni srednji vijek. Na tim osnovama je kasnije ponikla i ozloglašena (sic!) bosanska hereza (bogumilstvo), kao produkt rano-kršćanskog survivansa (sic!)".⁶⁷ No o kakvom se znanstveniku i njegovoj argumentaciji radi, vidljivo je i iz činjenice da ne vlada niti elementarnim znanjima u području za koje se isključivo osobno nameće ekspertom. On ne samo da ne poznaje imena rimskih konzula koji su predvodili rimske postrojbe na ratnih pohodima u bližem i dubljem zaleđu istočnog Jadrana, nego ne zna niti imena vodećih peregrinskih naselja na

⁶¹ Povijest Bosne i Hercegovine. Knjiga I., (II. izdanje), "Hrvatsko kulturno društvo 'Napredak' ", Sarajevo, 1991.

⁶² Povijest Bosne i Hercegovine. Knjiga I., (III. izdanje), "Hrvatsko kulturno društvo 'Napredak' ", Sarajevo, 1998.

⁶³ Dr Enver IMAMOVIĆ - dr Ibrahim TEPIĆ - dr Ibrahim BUŠATLIJA, Neum i bosansko primorje. I. izdanje, Sarajevo, 1993.; II. izdanje "Vojna biblioteka" "Benevolence International Foundation" USA, Sarajevo, 1994.; Dr. Enver IMAMOVIĆ, Porijeklo i pripadnost stanovništva Bosne i Hercegovine; isti, Historija bosanske vojske.

⁶⁴ Enver IMAMOVIĆ, Prostor Bosne i Hercegovine u prehistoriji i antici. Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata. (I. izdanje), Sarajevo, novembar/studeni, 1994., str. 20; (II. izdanje), Sarajevo, juli, 1998. g., str. 25.

⁶⁵ Isto, Porijeklo i pripadnost stanovništva Bosne i Hercegovine, 31.

⁶⁶ Isto.

⁶⁷ Isto, Prostor Bosne i Hercegovine u prehistoriji i antici. Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata. (I. izdanje), Sarajevo, novembar/studeni, 1994., str. 31.; (II. izdanje), Sarajevo, juli, 1998. g., str. 37.

⁶⁸ Isto, (I. izdanje), 19.; II. izdanje: str. 24.

tim prostorima. Tako primjerice rimskog konzula koji je 156. g. ratovao s Delmatima, Gaja Marcija Figula naziva Gajem Marijem Figulom,⁶⁸ konzula koji je iduće godine porazio isti plemenski savez, Publija Kornelija Scipiona Naziku imenuje Tublijem Isornelijem Sicipionom Nazikom⁶⁹, Cezarova legata kojeg su isti Delmati porazili 48. g. pr. Kr., Aula Gabinija naziva Aulom Galinijem⁷⁰, putnu stanicu Andetrij kod Gornjeg Muća u zaleđu Splita naziva Andterijem⁷¹ odnosno Andretrijem⁷², a središnje predrimsko delmatsko uporište Dalmion (Delmion⁷³) poistovjećuje s rimskim Dalminijem⁷⁴ itd. Pisac tog priloga ne poznaje ni činjenice koje već usvoje pučkoškolci, poput primjerice ilirskih Ardiječaca - aktera sukoba s Keltima početkom 4. st. pr. Kr., koje krivo poistovjećuje s Autarijatima⁷⁵, odnosno tobožnje rimsko pokoravanje Japoda od 129. do 119. g. pr. Kr.⁷⁶, iako je japodski otpor slomljen još 129. g., tobožnje sticanje municipalnog statusa predrimskih kastela i rimskih putnih stanica Bistuc Vetus (kojem lokacija nije sigurna), Pelve s Livanjskog polja, Bigesta kod Ljubuškog, Staneclia iz Malog Mošunja kod Travnika (koje iz personalnih razloga locira u Višnjicu kod Kiseljaka, odakle je sam rodom), Servitiuma kod Bosanske Gradiške pa čak i vojničkog logora Castra kod Banjaluke⁷⁷, pa do lociranja današnje Bosne i Hercegovine isključivo unutar granica rimske provincije Dalmacije⁷⁸ (iako se i na zemljovidima koje je osobno priložio u vlastitu tekstu vidi da to nije točno) itd.

Ante Škegro

⁶⁹ Isto (I. izdanje), 19.; II. izdanje: str. 24.

⁷⁰ Isto (I. izdanje), 20.; II. izdanje: str. 24.

⁷¹ Isto (I. izdanje), 20.; II. izdanje: str. 25.

⁷² Isto (I. izdanje), 22.

⁷³ Usp. Slobodan ČAČEČ, *Dalmatica Straboniana* (Strabon, Geogr. 7,5,5). *Diadora* 16-17 (1994.-95.) 119.

⁷⁴ Isto, *Prostor Bosne i Hercegovine u prethistoriji i antici. Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata*. (I. izdanje), 19; II. izdanje: str. 24.

⁷⁵ Isto (II. izdanje), 21.

⁷⁶ Isto (I. izdanje), 19.; II. izdanje: str. 24.

⁷⁷ Isto (I. izdanje), 28.; II. izdanje: str. 34.

⁷⁸ Isto (I. izdanje), 30.; II. izdanje: str. 36.